

est quæ illis fulciatur creditur motibus quibus unica firmatur vera religio, seu Ecclesia catholica, C. quæ iisdem fulciatur motibus N. Cum igitur pro sola catholica religione militent ea quæ dicuntur creditur motiva, uti suo loco ostendimus, quæ divinam hujus originem et auctoritatem evidenter patefaciunt, nulla ratio est cur illarum societatum testimonio assentiamur, dum sacros dicuntur libros suos atque divinos. Divina porro Ecclesie catholice origine atque auctoritate semel constituta, consequens est ut fidem illi adhibeamus dum testatur nobis qui sint libri canonici, adeoque divini, cum ipsa sola custos ac depositaria divinæ revelationis a Deo ejus conditore constituta fuerit.

Ad 2. D. In genere, Tr. in specie omnium et singulorum librorum qui in canone continentur N. Theologi enim catholici dum adstruant divinam sacerorum Bibliorum inspirationem ex argumentis intrinsicis, id generatim tantum efficiunt. Cum vero de libris singillatim agunt, nemo ex illis est qui non confugiat præterea ad traditionem, auctoritatemque Ecclesie, ex qua id unice confici potest (1). Quapropter cum nobis proposuerimus omnium et singulorum quos nobis exhibet decretum Tridentinum, librorum divinam evincere inspirationem, aliud fuit iter nobis necessario ineundum.

Ad 3. N. Etenim cum Ecclesia, ut ostendimus, anterior sit et præscribat libris omnibus N. T., qui potuit divina ejus auctoritas et origo primis Christi fidelibus demonstrari testimoniis exinde petitis? Ergo aliunde iis id innotescere debuit, ex motivis scilicet creditur motibus, quibus veritas ipsa asserit christianæ religionis cum qua illa identificatur. In tuto vero ex illis credendi motivis Ecclesie catholice veritate ac divina auctoritate prius collocata, ex ejusdem auctoritate deinde deprehendimus, quinam libri sive V. T. quos ipsa ex Christo didicit, sive N. T. quos ipsa probavit, uti canonici ac divini habendi sint. In hoc autem processu, ut liquet, nulla petitio principii, aut circulus vitiosus locum habere potest.

Ad 4. D. Si canonica ac præterea divina librorum sacerorum auctoritas ex uno aut altero patre aut scriptore desumenda esset, C. si ab Ecclesia N. Hæc porro difficultas thesim nostram mirifice confirmat.

II. Obj. 1. Divina Bibliorum auctoritas, si germa-

(1) Sane hoc est nunc ex argumentis quibus Theologi catholici utuntur ad adstruendam canonicitatem et divinitatem omnium sac. librorum qui in canone continentur, et ex quo etiam inferunt necessitatem auctoris auctoritatis infallibilis quæ nos certos reddat certitudine fidei de hoc præcipuo articulo qui debet constituere regulam remotam et partialem fidei nostræ. Hæc autem non alia est, nisi Ecclesie catholice auctoritas. Hinc vidimus s. Augustinum solius Ecclesie auctoritati innotescere Evangelio, seu sacris Scripturis. Vidimus præterea patres passim, solius Ecclesie auctoritate permotos, admittere uti sacros et canonicos etiam libros illos qui in canone primitivo non continebantur. Neque ab hæc regula descendunt sacri catholici theologi, qui ideo asserunt prærogative seu anterioritatem Ecclesie Scripturis N. T. quia illius tantum est indicare de canonicis Scripturis, uti Melchior Canus, *De locis lib. II. cap. 6, 7, 8.* Sic etiam Bellarmus qui, ut alias vidimus, statuit Ecclesiam magis notam esse quoad nos, quam sint Scripturæ quas ab ipsa et per ipsam cognoscere possumus. Sic card. Hosius, Waleburgii, alique passim.

nas catholicas notiones species, a Christo, qui præcedit Ecclesiam, repeti debet, minime autem ab Ecclesia a qua *recta tantummodo Bibliorum intelligentia seu depositum fidei* quod in illis continetur derivari potest. 2. Exploratum siquidem est ex doctrina ss. Augustini et Thomæ, aliorumque plurimorum sane atque insignium theologorum catholicorum, imo et totius quæ late patet campi historici christianismi et catholicismi, Biblia, utpote verbum Dei, fundamentum esse quo Ecclesie ipsius auctoritas demonstratur. 3. Sane in historia prius occurrit *Christus* ejusque doctrina et in hæc ipsa doctrina *promissio* Ecclesie deinceps edificandæ. Quapropter fides in Christum inque auctoritatem doctrinae ejus quæ in Bibliis continetur, cum inclusione fidei in Ecclesiam a Christo promissam, jam præcedit fidem in realem hujus ipsius Ecclesie fundationem, ac propterea fidem in ecclesiasticam auctoritatem infallibilem *apostolici magisterii* quod ex divina illa veluti inauguratione, quæ die Pentecostes contigit, sum cepit exordium. 4. Qui proinde contendit ab Ecclesia omnino arcescendam esse auctoritatem Bibliorum quatenus Dei verbum a Christo enuntiatum complectuntur, hæc iste prius ponere Ecclesiam debet, deinde vero Christum; prius fidem in Ecclesiam quam fidem in Christum divinamque ejus doctrinam; atque ita historica veritatis campo adversa fronte refragari, quippe qui contrarium prorsus ordinem exposcit. Quid? quod ipsum deberet ordinem sui deque vertere quem symbolum apostolicum præ se fert, a quo nempe prius adducimur ad fidem in Deum creatorem cæli et terræ, deinde vero in Jesum Christum filium ejus unigenitum, ac demum ad professionem fidei in Spiritum s. catholicamque Ecclesiam? At enim in novo hoc systemate en quomodo symbolum apostolicum offerri opus erit. *Credo Ecclesiam catholicam, et in Jesum Christum unigenitum filium ejus, et in Deum Patrem J. C. creatorem cæli et terræ* (1). Quis talia ferat? Ergo.

Resp. ad 1. Dist. Auctoritas divina in se sua *intrinsicæ*, C. quoad nos, in ordine nimirum *cognitionis*, sive *extrinsicæ* N. Nemo certe unquam negaverit divinam Bibliorum auctoritatem intrinsicam, scilicet in se spectatam, a Deo seu Christo qui illam dictavit, unice repetendam esse: sed quæstio hic versatur de ordine cognitionis quoad nos, utrum nempe per Ecclesiam noverimus divinam auctoritatem Bibliorum, an vero per Biblia cognoverimus Ecclesiam. Jamvero ullo absque dubio prius nobis innotuit Ecclesia, a qua Biblia ipsa accepimus, quæque nobis annuntiavit Christum, quam Christus ipse et Biblia. Christus apostolos misit ad se doctrinamque suam prædicandam: prius igitur nobis comperta Ecclesia fuit quam Christus doctrinamque ejus, quæ objectum apostolice Ecclesie

(1) Hæc sunt difficultates quas urget Dr. J. B. Baltzer *facult. theol. professor in univers. Vratislav. in scripto suo « Beitrag zur Vermittlung, etc., seu Vocamina ad rectum iudicium conformandum de catholicismo et protestantismo. Pratislavæ, 1859. fascie. I.* (quem nuper alter excepit) § 9. pag. 26 sequi. De hoc porro auctore, qui hermetianæ scholæ placitis nimis jam addictus, nunc ad æquiores animi sensus accessisse videtur, fusi in tertia hujus operis parte pertractandum nobis erit.

sive prædicationis extiterunt. Hæc de causa Christus discipulos suos miraculorum ceterorumque charismatum donis instruit ad fidem sibi tanquam Dei nuntiis penes populos conciliandam, ut pronas isti aures doctrinae quæ ipsis prædicabatur accommodarent. Absurdum porro est affirmare, divinam Bibliorum N. T. auctoritatem, in ordine *cognitionis nostræ*, a Christo esse derivandam, cum nondum illa, Christo in terris versante, existerent. Æque vero improbandum quod de recta Scripturarum intelligentia adjicitur, perinde ac si ipsæ sola constituerent *depositum fidei* quod nimirum tam Biblia, tum traditionem, tum rectam utriusque intelligentiam complectatur necesse est.

Ad 2. *vel N. vel Dist.* Tanquam regulam fidei remotam, ut vocant, C. tanquam regulam proximam, seu in ordine cognitionis quoad nos, N. Quo posteriori sensu neque s. Augustinus neque s. Thomas aut alius plane theologus catholicus, multo vero minus *campus ille historicus* (ad quem adversarii appellant) christianismi et catholicismi aliquando inficiatus est per Ecclesiam nos Christum ejusque doctrinam ac proinde Biblia cognovisse uti auctoritatem divinam. Itaque ex catholicorum sensu nos *immediate* Ecclesiam, *mediate* vero per Biblia, quæ nempe divina esse per Ecclesiam sub ejusque magisterio deprehendimus, penitus cognovimus Christum doctrinamque ejus, uti suo loco ostendimus (1); atque in Bibliis ipsis promissionem legitimus Ecclesie edificandæ cum omnibus iis dotibus quibus Christus eam instruam voluit atque insignitam (2). Nisi enim prius ab Ecclesia certiores facti essemus de divina Bibliorum auctoritate, nullum jam haberent valorem promissiones ipsæ in illis contentæ, id quod ex *Bibliis* societatibus nuncupatis clare liquet, quæ quoniam sine auctoritate ac sine missione apud infideles Biblia diffundunt, nullam plane fidem inveniunt (3).

Ad 3. *Dist.* In ordine essendi seu existentie, C. in ordine cognoscendi, N. Eadem siquidem semper obrat chorda adversariorum argumentandi ratio, dum hæc duo permiscunt. Certe Deus prior est in existendo quam nos et mundus; attamen num nos prius non cognoscimus nosmetipsos et mundum quam Deum? Id profecto adversarii quibuscum agimus, acerrime contendunt et propugnant, et quidem, ut nos ipsi profitemur, merito; quandoquidem ex effectu, cujusmodi creaturæ sunt, ad causam, nempe Creatorem omnium cognoscendum assurgimus. Retineant ergo adversarii necessariam, quam ipsa philosophia tradit, distinctionem inter ordinem *ontologicum* ac ordinem *psychologicum*, et tunc in eo quod nos contendimus nil deprehendent quod cum veritate sive logica sive historica optime non cohereat.

Ad 4. *Neg.* ex dictis ejusmodi sequelas. Symbolum enim apostolicum ordinem geneticum et historicum

(1) In prima hujus Tractatus parte, cap. 1, prop. 2.

(2) Cf. ibid.

(3) Hæc de causa infideles quibus biblii Scripturarum sacrarum exemplaria dispensant, imo obtrudunt, ea despiciunt, irrident, commercium de eis faciunt, communibus usibus, profanis, imo turpibus et obscenis ea inveniunt. Cf. quæ scriptis in tract. *De vera religione*, p. 2, p. 10.

PERRONE. II.

exhibet, minime vero ordinem cognitionis de quo loquimur (1). Ceterum nos et Symbolum apostolicum Ecclesie acceptum referimus; quis enim nisi Ecclesia hæc nos symbolum docuit? Ergo Ecclesia quoad nos nostrarumque ordinem cognitionum semper anterior habenda erit, et est.

III. *Obj.* 1. Divina inspirationis notio repugnat ideæ Dei spiritus perfectissimi (*Joan. IV, 24. Cor., III, 17*); hominisque libertati ejusque dignitati intellectuali derogat. 2. Argumenta præterea, quibus subtilior illa inspirationis doctrina ecclesiastica impugnata et pene explosa est. 3. Deprompta sunt imprimè ex universale Scripturæ sacræ indole, quæ partim magnam *oratoriam* (2), *interpretationis singulorum V. T. locorum* (3), *fontium* (4), *chronologicæ* (5), et *ipsius doctrinae argumenti diversitatem* (6) exhibet; partim argumentum continet multis in locis ambiguit et obscurissime expressum aut temporis successu emendatum aut etiam emendandum, et quod omnino ita comparatum est, ut inventio ejus e virium et præsidiorum naturalium usu optime explicari queat. Accedit, quod pars aliqua librorum sacerorum non ab illis, quorum nomina præ se ferunt, auctoribus, sed ab interpretibus, et amanuensibus (7), de quorum inspiratione nil constat, litteris consignata est. 5. Præterea si Numen di-

(1) Hanc ipsam difficultatem, quam urget Baltzer, jam proposuerat iisdem pene verbis minister Claudii calvinianus Bossueti. En Claudii objectionem, et responsum Bossueti: « M. Claude nous dit que pour autoriser la méthode par laquelle nous (catholiques) prétendons mettre la foi de l'Eglise comme le fondement de tout le reste, il faudrait dans le Symbole avoir commencé par dire, Je crois l'Eglise, au lieu qu'on y commence par dire, Je crois en Dieu le père, et en Jésus-Christ, et au Saint-Esprit. Et il ne songe pas que c'est l'Eglise elle-même qui nous apprend tout le Symbole; c'est sur sa parole que nous disons, Je crois en Dieu le père, et en Jésus-Christ son fils unique, et le reste; ce que nous ne pouvons dire avec une ferme foi, sans que Dieu nous mette en même temps dans le cœur que l'Eglise, qui nous l'enseigne, ne nous trompe pas. Après donc que nous avons dit sur sa parole, Je crois au père, et au Fils, et au Saint-Esprit, et que nous avons commencé notre profession de foi par les personnes divines que leur majesté met au-dessus de tout, nous y ajoutons une sainte réflexion sur l'Eglise qui nous propose cette créance, et nous disons, Je crois l'Eglise catholique. A quoi nous joignons aussitôt, après toutes les grâces que nous recevons par son ministère, la communion des saints, la rémission des péchés, la bienheureuse résurrection, et enfin la vie éternelle. » Ita quidem Bossuet in op. *Réflexions sur un écrit de M. Claude*, opp. ed. cit. tom. XXIII, p. 365, qui deinde pag. 363. propius adhuc attingens questionem nostram pergit: « Nous convenons qu'il (Dieu) se sert de l'Eglise et de l'Écriture. Notre question est de savoir par où il commence, si c'est par l'Écriture, ou par l'Eglise; si c'est, dis-je, par l'Écriture qu'il nous fait croire à l'Eglise, ou, si c'est plutôt par l'Eglise qu'il nous fait croire à l'Écriture. Je dis que c'est par l'Eglise que le Saint-Esprit commence; et il faut bien qu'il soit ainsi, j'isque constamment c'est l'Eglise qui nous met en main l'Écriture; » sed ipsum cf. ibid.

(2) Ex gr. Exod. XX. 2 sequi. et Deut. V, 6 sequi. Math. V, 1 sequi. et Luc. VI, 20 sequi.

(3) Matth. VIII, 17. et I. Petr. II, 24. Act. XIII, 35. Hebr. I, 3.

(4) Num. XXI, 14. Jos. X, 15. Luc. I, 2.

(5) Math. XXIII, 35. Luc. II, 2, III, 1. Act. V, 36. VII.

(6) Act. XV, 1-51. et Gal. II, 14. Joan. XIII, 2-27. Act. V, 5. Ephes. II, 1-5. et Marc. VII, 21-25. Jac. I, 15-18. -- Joan. V, 32. XII, 51. et III, 17-19. XII, 47. I. Cor. XI, 5. et XIV, 54. I. Tim. II, 10-12.

(7) Rom. XVI, 22. Col. IV, 18. II. Thess. III, 17.

(Trente-cinq.)

vinum pro sapientia et bonitate sua inspirationem illam miraculosam librorum sacrorum vere necessariam duxisset, eandem et interpretibus quibusvis omnis temporis concedere debebat, ut Scripturarum sensus, haud raro inventu difficilis, omni ætate et in omni populo recte cognosci posset. 6. Argumenta pro scriptura sunt e singulis scriptorum sacrorum effatibus, quibus illi vel suarum ingenii mentisque virium usum sibi vindicant (1); vel divinum illum instinctum, quo correpti sibi esse videbantur, sed quem nusquam certius definiverunt, ad solos propheticos sermones, minime vero ad scripta sua diserte referunt (2); vel ipsos spiritu divino actos diligenter examinandos esse docent (3). 7. Addi possunt ea Scripturæ sacræ dicta, ex quibus apostolos eorumque socios, etiamsi Spiritus s. dotibus imbuti fuerint, sensim pedetentimque ad perfectionem religionis scientiam provectos (4); nec omnes opiniones præjudicatas penitus exivisse apparet (5); testante ipso Paulo apost. se ceterosque christianos imperfecta religionis cognitione imbutos fuisse (1. Cor., XIII, 9-12). 8. Nec minus denique argumenta affert historia tum populi cujusque incultioris, opinionibus de efficacia Numini immediata et miraculosa imbuti, tum ipsius dogmatis de inspiratione historia, quæ libri inspirati nomen promiscue ad scripta non canonica, v. g. librum Enoch, oracula Sibyllina, aliæque translatae fuisse, et subtiliorem inspirationis formam, etc. demum XVII. efficiam esse, certissime demonstrat (Ita Wegscheider, §§ 42 et 43). Ergo.

Resp. ad 1. N. Quenam enim repugnantia fingi in eo potest, quod Numen summe perfectum, cum hominem ratione præditum condiderit, eundem et moveat et illustret, eique adsistat? Quid porro evincant, quæ afferuntur ex Joan. IV. 24. ubi dicitur: Spiritus est Deus, et II. Cor. III. 17. ubi legitur: Dominus spiritus est, plane ignoro. Quid enim? Si Deus spiritus est, numquid propterea nequit homini inspirare? Imo hoc ipso magis idoneus erit ad id efficiendum.

Negamus præterea per divinam inspirationem derogari quidquam aut hominis libertati aut intellectuali ac morali ejus dignitati, quæ potius ex illa plurimum verficiuntur, quemadmodum gratiæ supernæ accessio naturam hominis vehementer perficit ac complet. Inspiratione quippe homo in eorum devenit notitiam quæ ex se aut nullo modo, aut agere omnino cognoscere potuisset; quæque talia sunt ut valde conferant sive ad pleniorum Dei cognitionem sive ad perfectionem hominis ipsius assequendam.

Ad 2. D. Inspirationis doctrina ecclesiastica, nempe protestans, seu prout a sectis protestantibus asseritur, seclusa Ecclesiæ catholicæ auctoritate, impugnata et pene explosa est, *Tr.* prout a nobis adstruitur ex

(1) Deut. XXX, 11-14. Prov. IV, 5 seqq. Luc. I, 5. I. Cor. VII, 10 seqq. collat. 23, 26. II. Cor. XI, 17.
(2) Num. XI, 26 seqq. I. Sam. X, 10 seqq. Jerem. I, 9. I. Cor. II, 15. II. Pet. I, 21.
(3) I. Joan. IV, 1. coll. Gal. II, 6. I. Cor. X, 13. XIV, 20.
(4) Act. X, 40 seqq. XV, 1 seqq. XXI, 13 seqq. I. Tim. IV, 14, 16. Add. Luc. XXIV, 23. Joan. XVI, 12.
(5) I. Cor. V, 5. VI, 5. XI, 30. XV, 22, 29. Jacob. V, 8. I. Thess. IV, 13. collat. I. Cor. XI, 31. et alibi.

Ecclesiæ catholicæ auctoritate perpetuæ traditioni innixa, *N.* Fatemur, imo contendimus laud posse protestantes ex solis argumentis intrinsecis canonice librorum divinam evincere inspirationem, quod ex professo in altera mox subjicienda propositione ostendemus. Quæ posita animadversione, tuto possemus ejusmodi difficultates, quæ probationem nostram nec minimum attingunt, omnino prætermittere. Cum tamen pleræque aut falsæ sint, aut sacris scriptoribus injuriosæ, singillatim iisdem occurrimus. Itaque

Ad 3. D. Et ejusmodi diversitas orationis, interpretationis, etc. apparens est, *C.* vera et realis, *N.* Diversitas illa magna orationis in adductis locis in eo sita est, quod Deut. V. nonnullæ a Mose interseruntur explanationes decalogi, qui datus a Deo perhibetur Exod. XX; et quod s. Lucas VI. summam referat quæ fusiùs Matth. V. seqq. traduntur. Diversitas item interpretationis quæ occurrit singulorum V. T. locorum Matth. VIII. et I. Petr. II, respicit Isaia vaticinium LIII. 4. Vere languores etc. quod Matthæus exponit de infirmitatibus corporalibus, s. Petrus vero de infirmitatibus spiritualibus, seu potius de peccatis nostris debitis quas sibi Christus luendas in cruce suscepit. Nulla porro in his occurrit repugnantia. Vaticinium enim Isaia causam simul complectitur et effectum. Quod igitur Petrus de causa, Matthæus exponit de effectu (1). Neque pariter dissident interpretationes verborum Ps. II. Filius meus es tu, etc. quas exhibet Paulus Act. XIII. de resurrectione et Hebr. I. de æterna ejusdem ac temporali generatione, si illud probe spectaveris, divinam Christi generationem in tempore, ipsiusque ad vitam reditum fundari in æterna ejusdem generatione, quæ omnium ipsi jus dedit ad utramque assequendam (Cf. *Ibid.* cap. 1, n. 240). Quod vero spectat ad fontes ab adversario indicatos, quibus usi sunt scriptores hagiographi, nullam patefacit diversitatem: quasi vero non ageretur de eadem re diversis e fontibus derivata; in quo tamen nihil est quod repugnet, sed solum ostendit divinam inspirationem, ut antea animadvertimus, humanam industriam, mediocremque naturalium usum non excludere.

Verum neque diversitas est *chronologia* in locis allegatis; e quibus primo seponendus est Matth. locus, ubi non agitur de *chronologia* (2): loca porro quæ ex Luc. II. et III. adducuntur, pendunt a quæstionibus de censibus factis a Cyrino, ac supputatione annorum imperii Tiberii Cæsaris, quæ multiplici ratione a *chronologis* exponuntur (3). Id ipsum dicatur de illis

(1) Cf. quæ scripsimus de hac ipsa difficultate quam jamdiu opponerent sociniani, in *Tract. de incarn. p. 2*, cap. 6. prop. col. 1142.

(2) Nam Matth. XXIII, 33. referuntur Christi verba: « Ut veniat super vos omnis sanguis qui effusus est super terram, a sanguine Abel justus usque ad sanguinem Zachariæ filii Barachiæ, quem occidistis inter templum et altare. » In quæ verba cf. Maldonatum qui causas affert quare Christus meminerit Abel, quæquam non fuerit ex Judæis, et Barachiæ etsi postremus non fuerit prophetarum, qui sunt ab illo populo occisi.

(3) Cf. eruditum opus Henrici Sanclementi *De vulgari æra emendatione.* Rouze, 1795. lib. IV, cap. 2. seqq.

tantum apparentibus discrepantiis quæ occurrunt Act. VII. in oratione s. Stephani quas nempe iisdem *chronologis* apprimè secum inter componunt (1). Quod obijcitur ex Act. V. supponit unum eundemque esse Theudam de quo loquitur Josephus Flavius (2) ac Theudam de quo verba facit Gamaliel Act. V. cum tamen plures iique gravissimi auctores id merito negent (3). Nulla demum ipsius doctrinæ diversitas occurrit Act. XV. et Gal. II. cum utrobique gentes immunes a legalibus ritibus declarantur (4). Quoad cetera quæ ab adversario in medium proferuntur loca, satis cuique erit ea inter se comparare, ut expulorata hominis frontem deprehendant, dum ea veluti dissentientia adducit, quæ ne in speciem quidem diversitatem ullam præ se ferunt. Interim ex hisce specimen capere possumus quibus armis pugnent novi istiusmodi gigantes qui in Deum ipsum superbissime insurgunt.

Esto quod multis in locis, uti adijcitur, plura offenduntur obscura; ex hoc tamen id unum evincitur adversus protestantes, Scripturam adeo claram non esse, prout ad hæc ferme tempora ipsi prædicabant, ullo ut proinde supremo interprete non indigeat. Quod vero dicitur successu temporis in Scripturis emendatum, idem habet fundamentum ac illud quod adversarius affirmat adhuc esse emendandum, incredibile scilicet in asserendo temeritatem. Circa subsidia naturalia, paulo ante quid sentiendum sit exposuimus.

Ad 4. D. Ita ut ex his appareat Scripturam sacram inspiratam non fuisse quoad verba, *Tr.* Quoad res atque sententias quas amanuensibus hagiographi dictabant *N.* Hoc enim nobis sufficit ad rem nostram.

Ad 5. N. Satis quippe est Deum providisse per infallibile Ecclesiæ magisterium, ipsamque divinitus fuisse legitimam Scripturarum interpretem constitutam, ut paulo post ostendemus. Hæc porro difficultas solos protestantes suos impetit.

Ad 6. D. Id est, non excludunt a se sacri scriptores humana presidia, ut toties diximus, *C.* secus *Tr.* Ex his observationibus tantum consequeretur, quod contendimus, non posse ex sacris unice litteris, amota Ecclesiæ auctoritate, divinam singulorum librorum canonicorum ostendi inspirationem. Quod vero additur de diligenter examinandis spiritu divino actis, putidum mendacium est. Aliud siquidem est quod probare debeamus spiritus an ex Deo sint, ut ait s. Joannes I. c., aliud quod viri Dei spiritu vere acti, examini subijcendi sint, quod non asserunt nisi soli

(1) Cf. Corn. a Lapide in cap. 7. *Act. Apost.* ubi fuse de his apparentibus antilogiis disserit easque dissolvit.

(2) Lib. *Antiquit.* cap. 5. edit. Havercamp.
(3) Cf. adnotat. in loc. cit. Josephi Flavi; Grotium ad Matth. c. 24, 3. Lightfoot, *Horæ Hebr. ad Acta Apost.* c. 5, v. 58. ed. Uliraj. 1694. vol. II. p. 704. Valesium ad Euseb. lib. II, cap. 6. Lud. Cappelium in *Spicilegio ad Acta*, c. 5, 56. Simon, *Hist. crit. du Nouv. Test.* ch. 2. Cornet. a Lap. hic.

(4) Satis est utrumque locum inspicere et conferre ut patet nullum inter utrumque interpositum esse discrimen.

rationalistæ. Reliqua porro ibid. allegata loca nos sunt ad rem (1).

Ad 7. N. Cum vero idem semper Scripturarum abusus occurrit in iisdem allegandis, supersedemus ab iis singillatim expendendis, quod præstare quilibet per se potest.

Ad 8. N. Historia namque incultioris ejusque populi id unum evincit, persuasam nempe hominibus quovis tempore fuisse, non a sola ratione, quemadmodum vellent rationalistæ, sed omnino a Deo rependam esse doctrinam quæ tuto nos ad cælum perducit; quamvis populi ex defectu accurati examinis credendi motivorum, quibus vera revelatio fulcri debet, falsis identidem revelationibus decepti fuerint. Historia autem inspirationis nos docet non a privatis hominibus, sed ab Ecclesiæ quæ ejusdem custos et depositaria a Deo constituta est, expetendam esse genuinam revelationem, ab eaque propterea decerni oportere quibusnam eadem libris contineatur. Quod demum postremo loco adijcitur, non divinam inspirationem sive ejus existentiam attingit, de qua nunquam dubitatum in Ecclesiæ est, sed peculiare afficit controversias circa rationem qua librorum sacrorum scriptores inspirati censendi sunt; quæ quidem non nisi serius agitari coeperunt (2).

PROPOSITIO II. *Rejcta Ecclesiæ catholicæ auctoritate, certo constare nequit protestantibus divina librorum canonicorum inspiratio.*

Diximus, rejecta Ecclesiæ catholicæ auctoritate, quia per illam solam societatem id nobis constare debet quæ hoc a Christo et ab apostolis accepit ut filium nunquam interruptum illius traditionis conservaretur, quæ ab ipsius foundatione originem duxit. Nulla porro acatholica secta, saltem ex iis quæ supersunt, ad ætatem usque apostolicam assurgit. Diximus præterea, certo constare non posse, quia major minorve probabilitas non excludit omne dubium; quod tamen excludi necessario opus est in re tanti momenti, cujusmodi est purum Dei verbum a puro verbo hominum tuto discernere, ut inde firmissimus fidei actus elici possit. Diximus denique librorum canonicorum, omnium videlicet et singulorum tum Veteris tum Novi Testamenti.

(1) Apostolus Gal. II. 6. refert se nihil ab hominibus accepisse, sed a solo Deo; v. autem Cor. X. 13. scribit: « Ut prudentibus loquor, vos ipsi iudicet quod dico, » nempe haud posse christianum participem fieri mensæ Domini et mensæ demoniorum, ut ibid. subdit. XIV. demum 28. ejusdem epistolæ loquitur de donis gratis datis tunc in Ecclesiæ communibus. Judicet nunc lector quid sentiendum sit de perpetuo Scripturarum abusu ex parte istorum hominum.

(2) Omnium primus qui de ratione inspirationis sac. librorum agere coepit est Agobardus episcopus Lugdunensis sec. IX. in epist. ad Fredegisium abbatem, qui contendebat Spiritum sanctum non solum res et sententias, verum etiam et singula verba scriptoribus hagiographis dictasse, imo et in ore formasse, ut asine Balaam. Ostendit porro Agobardus non ad voces, sed ad res et sensus se porrexisse diuinam inspirationem, iis lere ipsis argumentis quibus posteriores ejusdem sententiæ adstipulatores usi sunt, solvitque ea quæ ex Scripturis obijcuntur a Fredeg. so. Cf. inter ejus opera in *Bibliot. Patrum de la Bigne*, vol. XVII, p. 330. seqq. seu tom. IX. p. 2. ed. Colon. 1613.

Jamvero rem ita esse, prout enuntiavimus, ostendere operosum non est. Seclusa enim Ecclesiae auctoritate, nulla alia nobis superest via ad divinam sacrorum librorum inspirationem internoscendam nisi aut Scriptura ipsa, aut antiqua documenta, aut intrinseca quaedam librorum illorum proprietates (saporem eam veteres protestantes vocare delectabatur), qua veluti quodam gustu Scriptura sacra a non sacra totissime discernatur. Porro nihil horum ad rem conficiendam valet.

Ac 1. Non Scriptura ipsa; nusquam enim Scriptura declarat quinam singillatim libri Spiritu s. afflante conscripti sint, quinam verò nequaquam. Et quamvis nonnulla huc illuc afferantur dicta tanquam oracula a Spiritu s. dictata, hæc præcise non afficiunt integrum librum ex quo peculiaribus illa testimonia promuntur, ita ut presse inferri possit ac debeat, librum integrum cum omnibus suis partibus fuisse Spiritu s. afflante conscriptum. Si interdum legitur omnem Scripturam esse divinitus inspiratam, ut superius monuimus, ejusmodi effata non nisi de libris V. T. accipi possunt, idque sane generatim, sic ut semper incertum maneat quinam libri singillatim Spiritu sancto afflante fuerint exarati, seu quinam illam omnem Scripturam Spiritu s. inspiratam revera constituent. Accedit quod, ipsis protestantibus factis imo et contententibus, effata illa quibus doctrina de inspiratione innotuit, plures eosdemque diversos sensus atque interpretationes admittant (1), quibus immediata Dei ac supernaturalis operatio excluditur (2). Neque omnittendum, haud posse a protestantibus divinam inspirationem Scripturarum

(1) Nonnulli enim, ut Camerarius, contendunt verba Pauli II. Tim. III. 16. non ad totam Scripturam V. T. referri, sed generalia esse, ita ut hic sensus subsit: *Omnis Scriptura, deo inspirante conscripta, est etiam utilis, etc.* Hic alii ad sola scripta prophetica, aut quæ Deo jubente scripta sunt, ea coercent. Alii, ut Tellerus, exponunt ita, ut sensus sit: omne bonum ad animum pertinens, Deum habet auctorem, est a Deo quasi inspiratum. Cf. Rosenmüller in II. ad Tim. III. 16. Juxta Henricum Heinrichs Apostolus, l. c. auspiciatur a generaliore sententia vel loco communi, ut adeo neque de V. T. neque de N. T. accipienda sibi videatur. Cf. Nov. Test. Græce perpetua annotatione illustratum. Ed. Koppanæ vol. 7. Gotting. 1788. p. 170. seqq. item Knapii scripta varii argumenti. Halis Sax. 1825. tom. 1. de usu vatic. ad loc. 2. Petri 1. 19-21.

(2) Cf. Chr. Frid. Fritzsche, de revelationis notionibus biblica commentatio. Lips. 1828. Ex hac apparet quænam inter protestantes controversia ferrescat circa mediatam (seu per rationem) et immediatam efficaciam divinam in manifestatione Dei voluntatis. Naturalistæ qui non nisi mediatam Dei efficaciam admittunt, eatenus pro divinis habentibus Scripturas esse autumant, quatenus præcipua capita veritatis laude florent. Imo, quætionem, ut vocant, de mediatam aut immediatam Dei operatione, ad scholasticas controversias amandant. Hebræos statuisse eodem modo, quo præci poli omnes, de prophetis suis, et iis omnibus quibus suam Deus revelasset voluntatem, longe probabilius existimant. Atque hæc referunt quæ Aegyptii, Persæ, atque Indi hæc de re senserunt; item accommodant quæ de poetis et vatis Socrates in *Jone Platonis* dicit, quod Deus scilicet, iis mentem eripit, ut illis utatur ministris oraculorumque nuntiis; ut a nobis qui audimus, intelligi possit, eos ipsos non esse, qui ejusmodi res tanti momenti dicant, sed Deum esse, qui illa dicat, et per hos homines nos alloquatur; necnon quæ Tullius habet *De natura Deorum*, lib. II. cap. 66. cum scribit: « Nemo vir magnus sine aliquo afflatu divino unquam fuit, » et in orat. pro Archia poeta, cap. 8. Talia de divina sac. librorum inspiratione sentiunt et effutunt profani isti homines.

auctoritate vindicari quin incidant in vitiū *petitionis principii* a logicis nuncupatum. Nam ex eorum principis unice probaretur Scripturas esse divinitus inspiratas, quia Scripturæ quæ uti divinitus inspiratæ assumuntur, id testantur: quod merito illis vitiū vertunt rationalistæ (1).

Non 2. ex antiquis documentis; nam quoad eos qui Ecclesiae auctoritatem rejiciunt, eandem plane vim obtinere debent antiquitatis documenta et quæ ab hæreticis et quæ a catholicis auctoribus supersunt. Porro equis est qui ignoret hæreticos antiquissimos, ebionitas, cerinthianos, gnosticos, marcionitas, alogos, manichæos, plerosque V. et N. Testamenti libros Deo abjudicasse: ac eadem ratione qua protestantes hodierni, sprete Ecclesiae catholicæ auctoritate, quos volunt libros uti divinitus inspiratos admittunt, quos vero nolunt repudiant, præsertim cum propriis suis erroribus aperte contrarios esse deprehendant (2), sic, inquam, sese veteres illos hæreticos gessisse (Cf. *Præloquia Bonfrerii*, cap. IV, sect. 4)? Jam vero cur patrum potius, quam hæreticorum testimoniis inniti debent protestantes, eo vel magis quod patres passim parvi pendunt, hæreticos vero illos veluti antecessores suos passim pariter agnoscat quibuscumque præterea se nescio qua cognatione conjunctos esse jactant (3)? Deinde, ut vidimus, patres ipsi singillatim sumpti, et concilia particularia, seu particulares ecclesiae, si Romanam unam excipias, minime inter se conveniunt in Scripturarum canonem, adeoque juxta adversarios et in admittendis libris divinitus inspiratis; sed alii plures alii pauciores agnoscent. Nec est quod confugiant ad traditionem oralem, quæ ad posterum ex apostolica ætate descenderit; siquidem protestantes nusquam ejusmodi traditionem suscipiunt, et præterea Ecclesiae auctoritate seclusa, traditio illa circa inspirationem singulorum librorum canonicorum articulum in incerto admodum versatur.

Nec 3. demum id quod intendunt, efficere valent protestantes ex intrinseca illa libris sacris proprietate quæ attingatur gustu quamque *saporem spirituum* appellitare cœperunt. Etenim præterquam quod nemo jam est alicujus nominis protestans, qui ad postremum hoc effugium sese recipiat, plura sunt quæ id ipsum excludunt. Atque in primis illud urgeamus quod ex fallacia hujusmodi saporis exurgit. Si enim hæc in libris sacris se proderet proprietates, quare tum veteres tum recentiores ex ea sacros ejusmodi libros Spiritu sancto afflante conscriptos discriminare non valuerunt? quandoquidem constat ex dictis alios a veteribus velut inspiratos admissos

(1) Ita sane suos protestantes supernaturalistas nuncupatos urget Wegscheider § 42. et alibi passim.

(2) Paulo ante attulimus verba Moulinié, ministri protestantis, qui id exprobrat suis.

(3) Huic cognationi innotuit protestantes, ut ab argumento semper ipsis permolsto se expediant quo ipsos catholici urgent: *ubnam erat vera Ecclesia ante Lutherum?* Confugium porro ad Ecclesiam invisibilem quæ a piis, scilicet hæreticis, quovis tempore conflata est. Cf. Bossuet, *Historie des variations*, liv. XV. § 16. suæ opp. ed. Versailles 1816, tom. XX. p. 461. seqq.

fuisse qui posthac ex hoc censu rejecti sunt, alios vero e converso fuisse expunctos qui tamen postea tanquam inspirati sunt habiti; neque hæc poterunt unquam apte conciliari nisi Ecclesiae auctoritate accedente. Id ipsum contingit recentioribus, nempe protestantibus, excusso semel auctoritatis jugo: nam sapor ille quo illectus est Lutherus ut veluti *stramineam* s. Jacobi epistolam repudiaret (1), effecit ut Calvinus eandem tanquam divinam suspiceret. Eodem sapore permoti lutherani libros deuterocanonicos omnes N. T. veluti apocryphos rejecerunt, quos contra calviniani tanquam divinitus inspiratos eodem ducti sapore amplexi sunt. Nulla igitur ratione constituit potest inhærens ejusmodi sacris libris proprietates seu qualitas aut sapor uti criterium tutum quo Scripturæ inspiratæ a non inspiratis distinguantur atque internosci possint. Huc accedit, quod nunquam præterquam posteriori hac ætate idque a solis hæreticis, provocatum fuerit ad fictitium hunc saporem, ut ejus ope inter libros sacros et non sacros fieret discretio (2).

Quocumque igitur se vertant protestantes, aut devenire tandem debent ad Ecclesiae catholicæ auctoritatem ut hanc dirimant controversiam; aut necessario incerti, dubii ac fluctuantes hæreant oportet in re tam gravi, prout ex ipsorum experimento fieri certissime constat. Etenim, ut silentio prætereamus varietates antiquorum protestantium circa inspirationem singulorum librorum tum Veteris, tum Novi Testamenti (3), jam innumeros plerosque recentiores protestantes post Tœhlneri ac Semleri lucubraciones omnem prorsus inspirationem presse acceptam rejecere (Cf. *Superius dicta*). Chillingworth animadvertens neque ex Bibliis ipsis, neque ex traditione constare inspirationem posse, concludit, Biblia non esse objectum fidei, posseque obtineri sa-

(1) Cf. Moeller, *Symbolique*, tom. II. § 41. Bayle ipse in *Diction. art. Luther*, *item* N. non pauca anecdota refert circa Lutheri effatum de epistola Jacobi.

(2) Apposite Michaelis, *introd. au Nouv. Testam.* quat. édit. Genève 1822. tom. 1. première part. ch. 5. sect. 2. p. 213. de ejusmodi criterio scribit: « Une sensation intérieure des effets du S.-Esprit, et la conviction de l'utilité de ces écrits pour améliorer le cœur et nous purifier, sont des critères aussi incertains que le précédent. Quant à cette sensation intérieure, je dois avouer que je ne l'ai jamais éprouvée, et ceux qui la ressentent ne sont ni dignes d'envie, ni plus près de la vérité, puisque les mahométans l'éprouvent aussi bien que les chrétiens; et comme cette sensation intérieure est la seule preuve sur laquelle Mahomet ait fondé sa religion, que tant de milliers d'hommes ont adoptée, nous devons conclure qu'elle est trompeuse. L'autre caractère est également insuffisant, puisque de pieux sentiments peuvent être excités par des ouvrages purement humains, par les écrits des philosophes, ou même par des doctrines fondées sur l'erreur. »

(3) Ut specimen habeamus harum variationum satis est animadvertere, antiquiores protestantes acerrime tenuerunt seu divinam inspirationem punctorum propugnasse; quos inter eminent Buxtorff pater et filius, academiae Basiliensis professores. Buxtorffius filius edidit contra Lud. Cappellum Salmuriensem, qui contrariam defenderat sententiam, tractatum *de punctorum vocalium et accentuum origine, antiquitate et auctoritate*, Basil. 1648.: quo facto ecclesie Helvetice, in additamento ad libros symbolicos, quod *formule consensus* nomine appellatur, § 21. Cappelli librum et sententiam publice damnarunt. Apud Wegscheider, § 41. not. (mj). Nunc vero rarus jam est ex auctoribus protestantibus qui supernaturalem inspirationem admittat.

litem quin credatur in ipsis verbum Dei contineri (1). Recens auctor protestans appellans ad theologos protestantes præstantiores affirmare non dubitat quod « inspiratio sacra Scripturæ sit *chimæra*; quod Biblia (præsertim vero Novum Testamentum, hoc scilicet obstaculum, ut ipse loquitur, quod progressum luminum maximè impedit, utpote quod nostris temporibus accommodatum non sit) evadant inutilia » (2). Magna adhuc apud protestantes fertur lis inter *naturalistas* nuncupatos et *supernaturalistas*, quorum priores insistant, Deum immediata, ut loquuntur, operatione et efficacia doctrinam suam manifestasse, omnemque propterea inspirationis proprie dictæ notionem tum ab auctoribus sacris tum ab eorum libris repellunt: supernaturalistæ contra eam adhuc admittere pergunt, aliquo licet latiori sensu (*Recolantur sup. dicta ex Fritzsche*). Ad primam classem referuntur rationalistæ ac mythici omnes qui Deum non nisi *mediata ratione* homines, imo et Christum ipsum docuisse autumant, non sine tamen speciali aliqua providentia (*Ibid. pag. 25*): spectant ad secundam protestantes quos orthodoxos vocant. Ex iis vero qui quendam adhuc inspirationis speciem colere pergunt, illi quidem inter se quoad omnes libros minime consentiunt. Nam Michaelis inter ceteros divinam inspirationem abjudicat Evangeliiis Marci et Lucae, Actisque apostolorum (3). Alii eam ablegant ab Evangelio Joannis cujus verum auctorem gnosticum quemdam extitisse rentur, et ita porro alii ab aliis libris, ut alibi scriptissimus (4). Patet igitur ex hisce aliisque documentis, quæ, si opus esset, magno numero afferri possent, omnia penes protestantes circa hunc inspirationis articulum in incerto posita esse. Nec aliter esse potest, quandoquidem inspiratio *factum* est, quod propterea non alia potest ratione quam per auctoritatem constare. Cum vero protestantes auctoritatem sive Ecclesie sive traditionis quæ in illa ac per illam jugiter conservata est, recipere recuset, consequitur necessario ipsos perpetuo fluctuare debere, omni que rapi vento doctrinæ.

Tum igitur ex jure tum ex facto, agendi scilicet protestantium ratione, liquet quod proposuimus, rejecta nempe Ecclesie catholicæ auctoritate certo ipsi constare non posse divinam librorum canonicorum inspirationem.

DIFFICULTATES. 1. *Obj.* Regulæ non desunt quarum ope etiam Ecclesie auctoritate semota, tuto possint acatholici libros inspiratos a non inspiratis distinguere. Ac 1. quoad libros V. T. illi omnes et

(1) Apud Grégoire, *Histoire des sectes religieuses*, Paris 1829. tom. IV. *Eglise anglicane*, ch. 9. p. 454.

(2) Ita auct. op. cui tit. *Nouveaux Aphorismes ou tombeaux de la théologie*. Genève 1801. Cf. op. *Le Ministre protestant aux prises avec lui-même*. Lyon 1856. *Cinquième entretien*, p. 47.

(3) *Introd. au Nouveau Test.* tom. I. chap. 3. sect. 5. p. 129-153. et tom. III. pag. 281-283. Huc demum devenire debuit hic auctor juxta systema suum ad discernendos libros inspiratos a non inspiratis; de quo paulo post.

(4) Cf. Bar. de Starck, *Entretiens philosoph.* Paris, 1818. p. 155.